

Súd: Najvyšší správny súd Slovenskej republiky
Spisová značka: 6Ssk/95/2023
Identifikačné číslo spisu: 1015201758
Dátum vydania rozhodnutia: 31. januára 2024
Meno a priezvisko: JUDr. Viola Takáčová
Funkcia: predsedníčka senátu
ECLI: ECLI:SK:NSSSR:2024:1015201758.1

ROZSUDOK

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Violy Takáčovej, PhD. a členov senátu JUDr. Michala Matulníka, PhD. a JUDr. Martina Tisa, v právnej veci žalobkyne: L. V. L. C., narodená XX. P. XXXX, bytom v N., A. Č.. XX, právne zast.: Mgr. Jaroslavom Bratekom, advokátom a konateľom JB legal, s. r. o., so sídlom v Bratislave, Geologická č. 32, IČO: 54 350 921, proti žalovanej: Sociálna poisťovňa, ústredie, so sídlom v Bratislave, Ul. 29. augusta č. 8 a 10, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutí žalovanej z 28. septembra 2015, Číslo: 50685-2/2015-BA a z 28. septembra 2015, Číslo: 50686-2/2015-BA, v konaní o kasačnej sťažnosti žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave zo 16. novembra 2022, č. k. 5S/94/2020-99 v spojení s opravným uznesením z 31. januára 2023, č.k. 5S/94/2020-133, t a k t o

r o z h o d o l :

Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalovanej z a m i e t a .

Žalobkyňa má nárok na náhradu trov kasačného konania voči žalovanej v rozsahu 100 %.

O d ô v o d n e n i e

I.

1. Krajský súd v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) napadnutým rozsudkom zo 16. novembra 2022, č. k. 5S/94/2020-99 podľa § 191 ods. 1 písm. c/ a d/ zákona č. 162/2015 Z.z. Správneho súdneho poriadku (ďalej len „SSP“) zrušil v záhlaví označené rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovými správnymi rozhodnutiami vydanými Sociálnou poisťovňou, pobočka Bratislava a vec vrátil prvostupňovému správne mu orgánu na ďalšie konanie.

2. Rozhodnutím z 28. septembra 2015, Číslo: 50685-2/2015-BA žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v rozhodnom znení (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“) zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava z 10. júna 2015, Číslo: 702-0202022415-GC09/15 vo veci zániku povinného

nemocenského a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby k 31. decembru 2010.

3. Rozhodnutím z 28. septembra 2015, Číslo: 50686-2/2015-BA žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava z 10. júna 2015, Číslo: 702-0202022515-GC09/15 veci vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby od 01. júla 2014.

4. Krajský súd zákonnosť preskúmaných rozhodnutí žalovanej preskúmal v intenciách § 3 ods. 1 písm. b/, ods. 2, 3, § 5 ods. 1 písm. c/ (po správnosti „§ 5 písm. c/“; pozn. súdu), § 21 ods. 1, § 209 ods. 3, § 293bp ods. 1 a 5 zákona č. 461/2003 Z.z. a postupom v zmysle právnej úpravy ustanovenej Správnym súdnym poriadkom a dospel k záveru o dôvodnosti podanej správnej žaloby.

5. Krajský súd po preskúmaní veci dospel k záveru, že prvostupňový správny orgán a v potvrdzujúcich rozhodnutiach aj žalovaná vec nesprávne právne posúdili, keď na prípad žalobkyne neaplikovali prechodné ustanovenie § 293bp zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011, ktorá skutočnosť mala podstatný vplyv aj na rozhodnutie o zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia k 31. decembru 2010 a následne nadväzujúceho rozhodnutia o vzniku tohto poistenia dňom 01. júla 2014. Stotožnil sa s názorom žalobkyne, že vzhľadom na skutkové zistenia na posudzovanú vec malo byť aplikované prechodné ustanovenie § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. podľa ktorého cit.: „Ak fyzická osoba je zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba k 31. decembru 2010 a toto právne postavenie trvá aj po tomto dni, je zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba aj podľa zákona účinného od 01. januára 2011.“ Za tohto stavu sa potom mala žalobkyňa i naďalej považovať za samostatne zárobkovo činnú osobu, t.j. aj po 01. januári 2011 a bez ohľadu na to, či bola registrovaná v osobitnom registri podľa zákona č. 511/1992 Zb. o správe daní a poplatkov a o zmenách v sústave územných finančných orgánov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 511/1992 Zb.“). Ak potom žalovaná rozhodla o zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia, rozhodla vecne nesprávne a vecne nesprávne bolo aj na to nadväzujúce rozhodnutie o vzniku povinného nemocenského a dôchodkového poistenia k 01. júlu 2014. Krajský súd tiež prvostupňovému správne orgánu vytkol, že vo výrokovej časti (oboch) rozhodnutí neuviedol ustanovenia právneho predpisu, podľa ktorého rozhodol i napriek tomu, že táto požiadavka vyplývala priamo z § 209 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z., ďalej absenciu bližších dôvodov, pre ktoré nemožno aplikovať § 293bp zákona č. 461/2003 Z.z. a tiež nesprávne označenie prvostupňového správneho orgánu v správnu žalobou napadnutom rozhodnutí žalovanej z 28. septembra 2015, Číslo: 50685-2/2015-BA vo veci zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia.

6. Žalobkyni priznal náhradu trov konania.

II.

7. Proti tomuto rozsudku podala žalovaná v zákonnej lehote kasačnú sťažnosť.

8. Namietala, že krajský súd rozhodol na základe nesprávneho právneho posúdenia veci (§ 440 ods. 1 písm. g/ SSP).

9. Konkrétne uvádzala, že z § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. vyplýva, že od 01. januára 2011 sa za samostatne zárobkovo činnú osobu považuje aj fyzická osoba, ktorá kumulatívne splňa dve podmienky. Prvou podmienkou je, že fyzická osoba je k 31. decembru 2010 samostatne zárobkovo činná a druhou podmienkou je, že toto právne postavenie trvá aj po 31. decembri 2010, t.j. k 01. januáru 2011 dosiahla 18 rokov veku sa je registrovaná podľa § 31 zákona č. 511/1992 Zb. Ak samostatne zárobkovo činnnej osobe toto právne postavenie netrvá aj po 31. decembri 2010, t.j. nesplňa jednu zo základných podmienok plynúcich z § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011, nie je samostatne zárobkovo činnnou osobou a v takom prípade jej zanikne povinné

nemocenské a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. decembra 2010. Na podporu týchto tvrdení žalovaná poukázala na § 293bp ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z., na základe ktorého nadobúdajú postavenie samostatne zárobkovo činných osôb od 01. januára 2011 aj tie fyzické osoby, ktoré síce boli do 31. decembra 2010 registrované podľa osobitného predpisu v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b/, ods. 2, 3 zákona č. 461/2003 Z.z., ale nemali na účely sociálneho poistenia právne postavenie samostatne zárobkovo činných osôb, t.j. nemali status samostatne zárobkovo činných osôb podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010. Žalobkyňa síce bola k 31. decembru 2010 samostatne zárobkovo činnou osobou podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z., ale toto právne postavenie jej po tomto dni netrvalo vzhľadom na to, že nebola registrovaná u príslušného správcu dane v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b/, ods. 2,3 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011. Vo vzťahu k rozhodnutiu o vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia uviedla, že zákon č. 461/2003 Z.z. s účinnosťou od 01. januára 2014 zrušil založenie postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby na registrácií podľa osobitného predpisu u správcu dane, a preto uvádzanie dôvodov zo strany krajského súdu, pre ktoré nie je možné na žalobkyňu aplikovať prechodné ustanovenie § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. zhodnotila ako dôvody uvádzané bez právnej relevancie. Správnosť tohto rozhodnutia je potrebné posudzovať podľa právnej úpravy účinnej k júlu 2014 a nie k januáru 2011. Žalovaná v časti krajským súdom vytýkaného porušenia § 209 ods. 3 zákona č. 461/2003 Z.z. aj s podporným odkazom na rozhodnutia Najvyššieho správneho súdu Slovenskej republiky (sp. zn. 7Sžsk/27/2019, sp. zn. 9Sžsk/117/2019, sp. zn. 7Sžsk/142/2018 a sp. zn. 7Sžsk/143/2018) uviedla, že prvostupňové správne rozhodnutia vo výroku obsahujú ustanovenie podľa ktorého rozhodli (§ 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z.). V tejto súvislosti tiež dodala, že Najvyšší súd Slovenskej republiky vo svojom rozsudku sp. zn. 9Sžsk/127/2018 pôvodne vydaným v tu prejednávanej veci nijakým spôsobom nespochybnil obsahové náležitosti výroku prvostupňového správneho rozhodnutia. Rovnako žalovaná nesprávne označenie pobočky Sociálnej poisťovne „Nové Zámky“ namiesto „Bratislava“ v správnu žalobou napadnutom rozhodnutí z 28. septembra 2015, Číslo: 50685-2/2015-BA nepovažovala za tak vážnu vadu majúcu za následok zrušenie tohto rozhodnutia.

10. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky napadnutý rozsudok krajského súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

III.

11. Žalobkyňa sa ku kasačnej sťažnosti žalovanej vyjadrila podaním z 10. marca 2023.

12. S dôvodmi uvedenými v kasačnej sťažnosti vyjadrila nesúhlas, výklad § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. realizovaný žalovanou považovala za prísne formalistický, ak by bol výklad žalovanej správny, potom by samotné ustanovenie § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. stratilo zmysel a bolo by nadbytočné, keď právne následky uvádzané žalovanou by totiž nastali už zo samotného znenia § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011. S odkazom na dôvodovú správu k dotknutému ustanoveniu § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. uviedla, že jeho účelom je, aby všetky samostatne zárobkovo činné osoby aj naďalej vykonávajúce ekonomickú činnosť uvedenú v § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 boli i po tomto dátume stále považované za samostatne zárobkovo činné osoby aj podľa novej právnej úpravy. Účelom § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. je teda, aby tieto osoby v dôsledku zmeny právnej úpravy neprišli o svoj status samostatne zárobkovo činných osôb. Nakoniec podporne odkázala na závery plynúce z rozsudku Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 9Sžso/5/2015. Navrhla, aby Najvyšší správny súd Slovenskej republiky kasačnú sťažnosť žalovanej ako nedôvodnú zamietol.

IV.

13. Vyjadrenie žalobkyne bolo doručené žalovanej dňa 18. apríla 2023 na vedomie.

V.

14. Najvyšší správny súd Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší správny súd“) ako súd kasačný (§ 11 písm. h/ SSP) preskúmal kasačnú sťažnosť postupom bez nariadenia pojednávania podľa § 455 SSP a po jej preskúmaní dospel k záveru, že kasačná sťažnosť nie je dôvodná.

15. Podľa § 2 ods. 1 SSP, v správnom súdnictve poskytuje správny súd ochranu právam alebo právom chráneným záujmom fyzickej osoby a právnickej osoby v oblasti verejnej správy a rozhoduje v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

16. Podľa § 2 ods. 2 SSP, každý, kto tvrdí, že jeho práva alebo právom chránené záujmy boli porušené alebo priamo dotknuté rozhodnutím orgánu verejnej správy, opatrením orgánu verejnej správy, nečinnosťou orgánu verejnej správy alebo iným zásahom orgánu verejnej správy, sa môže za podmienok ustanovených týmto zákonom domáhať ochrany na správnom súde.

17. Podľa § 6 ods. 1 SSP, správne súdy v správnom súdnictve preskúmajú na základe žalôb zákonnosť rozhodnutí orgánov verejnej správy, opatrení orgánov verejnej správy a iných zásahov orgánov verejnej správy, poskytujú ochranu pred nečinnosťou orgánov verejnej správy a rozhodujú v ďalších veciach ustanovených týmto zákonom.

18. Podľa § 6 ods. 2 písm. c/ SSP, správne súdy rozhodujú v konaniach o správnych žalobách v sociálnych veciach.

19. Podľa § 199 ods. 1 písm. a/ SSP, sociálnymi vecami sa na účely tohto zákona rozumie rozhodovanie Sociálnej poisťovne.

20. Predmetom kasačného konania v danej veci bol rozsudok krajského súdu, ktorým súd zrušil v záhlaví označené rozhodnutia žalovanej v spojení s prvostupňovými správными rozhodnutiami vydanými Sociálnou poisťovňou, pobočka Bratislava a vec vrátil prvostupňovému správne orgánu na ďalšie konanie. Rozhodnutím z 28. septembra 2015, Číslo: 50685-2/2015-BA žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava z 10. júna 2015, Číslo: 702-0202022415-GC09/15 o tom, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnnej osobe zaniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 31. decembra 2010. Rozhodnutím z 28. septembra 2015, Číslo: 50686-2/2015-BA žalovaná podľa § 218 ods. 2 zákona č. 461/2003 Z.z. zamietla odvolanie žalobkyne a potvrdila prvostupňové správne rozhodnutie Sociálnej poisťovne, pobočky Bratislava z 10. júna 2015, Číslo: 702-0202022515-GC09/15 o tom, že žalobkyni ako samostatne zárobkovo činnnej osobe vzniklo povinné nemocenské poistenie a povinné dôchodkové poistenie dňa 01. júla 2014.

21. Podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá
a/ vykonáva poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách 17) a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu, 11)
b/ má oprávnenie prevádzkovať živnosť, 18)
c/ má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu 19) okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, 21)
d/ je spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom komanditnej spoločnosti, 22)
e/ vykonáva športovú činnosť zárobkovo, ale nie v pracovnom pomere,
f/ vykonáva činnosť obchodného zástupcu. 23)

22. Podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011, samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu 8) (odkaz na § 31 zákona č. 511/1992 Zb.; pozn.) v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o

výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

23. Podľa § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2014, samostatne zárobkovo činná osoba podľa tohto zákona je fyzická osoba, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcim na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

24. Podľa § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., ak fyzická osoba je zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba k 31. decembru 2010 a toto právne postavenie trvá aj po tomto dni, je zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činná osoba aj podľa zákona účinného od 1. januára 2011.

25. Najvyšší správny súd z obsahu súdneho, ako aj pripojeného administratívneho spisu žalovanej mal preukázané, že

- prvostupňový správny orgán dvomi rozhodnutiami z 10. júna 2015 rozhodol jednak o zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia k 31. decembru 2010, keď mal preukázané, že žalobkyňa nebola registrovaná podľa osobitného predpisu (zákon č. 511/1992 Zb.), ktorú podmienku vyžadovalo ustanovenie § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011 a jednak rozhodol o vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia od 01. júla 2014 v súlade s § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2014, keď mal preukázané, že žalobkyňa v roku 2013 dosiahla príjem z podnikania a z inej samostatnej zárobkovej činnosti podľa osobitného predpisu alebo výnos súvisiaci s podnikaním a s inou samostatnou zárobkovou činnosťou v sume vyššej ako zákonom stanovená hranica príjmu a § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2014 už nevyžadoval podmienku registrácie podľa osobitného predpisu - zákona č. 511/1992 Zb.,

- žalovaná ako odvolací správny orgán rozhodnutiami z 28. septembra 2015 zamietla odvolania žalobkyne podané voči vyššie označeným rozhodnutiam z 10. júna 2015 a tieto potvrdila,

- žalobkyňa obe rozhodnutia žalovanej napadla samostatnými správnyimi žalobami,

- krajský súd najskôr uznesením zo 06. septembra 2017, č.k. 5S/253/2015-33 spojil na spoločné konanie veci vedené na krajskom súde a týkajúce sa oboch správnych žalôb a následne rozsudkom z 13. februára 2018, č.k. 5S/253/2015-39 žalobkyňou podané správne žaloby ako nedôvodné zamietol [v odôvodnení rozsudku vo vzťahu k rozhodnutiu o zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia vyslovil zákonnosť postupu žalovanej, keď mal za preukázané, že žalobkyňa majúca do 31. decembra 2010 postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby nespĺnila podmienku registrácie podľa zákona č. 511/1992 Zb. plynúcu z § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011 do 31. decembra 2013; ako zákonné tiež vyhodnotil rozhodnutie žalovanej o vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia od 01. júla 2014 uvádzajúc, že § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2014 už podmienku registrácie podľa zákona č. 511/1992 Zb. neupravuje a žalobkyňa v roku 2013 dosiahla príjem prevyšujúci zákonom stanovenú hranicu],

- Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudkom z 26. februára 2020, sp. zn. 9Sžsk/127/2018 zrušil rozsudok krajského súdu a vec mu vrátil na ďalšie konanie

[krajskému súde vytkol, že tento sa žiadnym spôsobom nevysporiadal s podstatnou argumentáciou žalobkyne spočívajúcou v potrebe aplikácie ustanovenia § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.],

- krajský súd v následnom konaní tu preskúmaným rozsudkom rozhodol o zrušení správnyimi žalobami napadnutých rozhodnutí v spojení s prvostupňovými správnyimi rozhodnutiami.

26. Najvyšší správny súd po vyhodnotení žalovanou v kasačnej sťažnosti uplatnených dôvodov vo vzťahu k napadnutému rozsudku krajského súdu a vo vzťahu k obsahu súdneho a pripojeného administratívneho spisu konštatuje, že nezistil dôvod na to, aby sa v zásade odchýlil od argumentov a relevantných právnych záverov vo veci samej, spolu s poukazom na právnu úpravu vzťahujúcu sa k predmetu konania, uvedenú v odôvodnení napadnutého rozsudku krajského súdu, ktoré vytvárajú dostatočné právne východiská pre vyslovenie výroku napadnutého rozsudku. Senát najvyššieho

správneho súdu považuje právne posúdenie preskúmvanej veci krajským súdom za správne a súladné so zákonom.

27. V predmetnej veci je sporným predovšetkým obdobie počnúc 01. januárom 2011 a končiac 31. decembrom 2013, kedy žalovaná s ohľadom na to, že žalobkyňa nebola registrovaná podľa § 31 zákona č. 511/1992 Zb., ktorú podmienku vyžadovalo znenie § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011 do 31. decembra 2013 rozhodla o zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia k 31. decembru 2010. Zároveň, nakoľko podmienka registrácie podľa § 31 zákona č. 511/1992 Zb. bola z novej definície samostatne zárobkovo činnnej osoby upravenej v § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. s účinnosťou od 01. januára 2014 vypustená a súčasne žalobkyňa v rozhodnom období (rok 2013) dosiahla príjem prevyšujúci zákonom stanovenú hranicu, žalovaná rozhodla o vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia od 01. júla 2014 tak, ako to predpokladá § 21 ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2014. Na druhej strane žalobkyňa mala za to, že jej status samostatne zárobkovo činnnej osoby a s tým súvisiace možné trvanie povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia pokračovalo aj po 31. decembri 2010 bez ohľadu na to, či v režime právnej úpravy zákona č. 461/2003 Z.z. účinnej od 01. januára 2011 bola, alebo nebola registrovanou podľa zákona č. 511/1992 Zb.

28. Najvyšší správny súd na úvod poukazuje na to, že legálna definícia samostatne zárobkovo činnnej osoby bola predmetom častých zmien. Zákon č. 461/2003 Z.z. v ustanovení § 5 v znení účinnom od 01. augusta 2006 do 31. decembra 2010 definoval samostatne zárobkovo činnnú osobu ako fyzickú osobu, ktorá buď vykonáva poľnohospodársku výrobu vrátane hospodárenia v lesoch a na vodných plochách a je zapísaná do evidencie podľa osobitného predpisu, má oprávnenie prevádzkovať živnosť, má oprávnenie na vykonávanie činnosti podľa osobitného predpisu okrem činnosti fyzickej osoby v pracovnom pomere, na ktorej výkon je povinná mať oprávnenie podľa osobitného predpisu, je spoločníkom verejnej obchodnej spoločnosti alebo komplementárom komanditnej spoločnosti, vykonáva športovú činnosť zárobkovo, ale nie v pracovnom pomere, alebo vykonáva činnosť obchodného zástupcu. Následne s účinnosťou od 01. januára 2011 do 31. decembra 2013 zákon č. 461/2003 Z.z. považoval za samostatne zárobkovo činnnú osobu fyzickú osobu, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu (zákon č. 511/1992 Zb.) v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím. S účinnosťou od 01. januára 2014 až doposiaľ (stav k vyhláseniu tohto rozsudku; pozn.) zase zákon definuje samostatne zárobkovo činnnú osobu ako fyzickú osobu, ktorá dovŕšila 18 rokov veku a v kalendárnom roku rozhodujúcom na vznik alebo na trvanie povinného nemocenského poistenia a povinného dôchodkového poistenia samostatne zárobkovo činnnej osoby dosahovala príjmy uvedené v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3, okrem fyzickej osoby, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.

29. Žalobkyňa k 31. decembru 2010 vykonávala činnosť znalca podľa zákona č. 382/2004 Z.z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov a tiež činnosť autorizovaného architekta podľa zákona č. 138/1992 Zb. o autorizovaných architektoch a autorizovaných stavebných inžinieroch v znení neskorších predpisov. Nebolo preto sporným, že žalobkyňa mala postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010. S ohľadom na to, že zákon č. 461/2003 Z.z. s účinnosťou od 01. januára 2011 priniesol novú definíciu samostatne zárobkovo činnnej osoby, vzťah medzi „starou“ právnou úpravou a „novou“ právnou úpravou založenou zákonom č. 543/2010 Z.z. účinnou od 01. januára 2011 vymedzil v prechodnom ustanovení § 293bp zákona č. 461/2003 Z.z. Vo všeobecnej rovine prechodné ustanovenia sú neoddeliteľnou súčasťou takmer každej právnej úpravy. Ich funkciou je zabezpečiť v zásade plynulý prechod z dosiaľ platného a účinného režimu právnej úpravy spoločenských vzťahov do ich nového právneho režimu s tým, že sa má nimi eliminovať právne vákuum navodzujúce právnu neistotu a majú sa jasne určiť pravidlá aplikácie starej, respektíve aj novej právnej úpravy na už v minulosti vzniknuté právne vzťahy. Podľa prechodného ustanovenia § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z., ak fyzická osoba je zamestnanec alebo samostatne zárobkovo činnná osoba k 31. decembru 2010 a toto právne postavenie trvá aj po tomto dni, je zamestnanec alebo

samostatne zárobkovo činná osoba aj podľa zákona účinného od 01. januára 2011. Na rozdiel od výkladu realizovaného žalovanou najvyšší správny súd zastáva názor, že uvedené ustanovenie sa má vykladať v tom zmysle, že pokiaľ fyzická osoba má postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, a toto právne postavenie, rozumej postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010 trvá aj po 01. januári 2011, potom je samostatne zárobkovo činnou osobou aj podľa zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011. Žalobkyňa mala postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby podľa § 5 písm. c/ zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom do 31. decembra 2010, jej právne postavenie na základe trvania príslušného oprávnenia trvalo aj po 31. decembri 2010 (opak nebol preukázaný), preto sa jej v súlade s § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. mal zachovať status (jej právne postavenie) samostatne zárobkovo činnnej osoby aj podľa zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011, a to bez ohľadu na to, že táto nebola zaregistrovaná podľa § 31 zákona č. 511/1992 Zb. od 01. januára 2011 do 31. decembra 2013, a teda podmienky plynúce z § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom výlučne od 01. januára 2011 nespĺňala. Podľa názoru súdu, žalobkyňa tak mala postavenie samostatne zárobkovo činnnej osoby nielen v období do 31. decembra 2010, ale z dôvodu zachovania jej statusu podľa predpisov účinných do 31. decembra 2010 aj po 01. januári 2011. V tomto smere možno podporne poukázať aj na dôvodovú správu k zákonu č. 543/2010 Z.z., ktorým s účinnosťou od 01. januára 2011 novelizoval (okrem iného) aj § 5 a zaviedol v tu prejednáwanej veci kľúčové prechodné ustanovenie § 293bp. Podľa priliehajúcej časti tejto dôvodovej správy, pri prechode na novú právnu úpravu sa zachováva právne postavenie zamestnanca, zamestnávateľa a samostatne zárobkovo činnnej osoby aj po nadobudnutí účinnosti tejto novely. Do okruhu zamestnancov, samostatne zárobkovo činnných osôb a zamestnávateľov sa od 01. januára 2011 začlenia aj fyzické osoby a právnické osoby, ktorých právne vzťahy ustanovené zákonom o sociálnom poistení účinnom od 01. januára 2011 vznikli pred týmto dňom. Úmysel zákonodarcu pri prechode na novú právnu úpravu teda spočíval v zachovaní právneho postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby (a tiež zamestnanca, zamestnávateľa) aj po nadobudnutí účinnosti tejto novely. Možno sa tiež stotožniť s názorom žalobkyne, že pokiaľ by sa osvojil výklad realizovaný žalovanou, potom samotné ustanovenie § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. by stratilo zmysel a bolo by nadbytočné, keďže právne následky uvádzané žalovanou by totiž nastali už zo samotného znenia § 5 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinným od 01. januára 2011.

30. Podporný poukaz žalovanej na § 293bp ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z., podľa ktorého cit.: „Fyzická osoba, ktorá do 31. decembra 2010 bola registrovaná podľa osobitného predpisu 8) v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3 a k 31. decembru 2010 nebola samostatne zárobkovo činnou osobou podľa zákona účinného do 31. decembra 2010, je samostatne zárobkovo činná osoba od 1. januára 2011 podľa tohto zákona, ak dovŕšila 18 rokov veku a je registrovaná podľa osobitného predpisu 8) v súvislosti so zárobkovou činnosťou uvedenou v § 3 ods. 1 písm. b/ a ods. 2 a 3 aj po 31. decembri 2010. Ustanovenie prvej vety sa nevzťahuje na fyzickú osobu, ktorá má podľa zmluvy o výkone osobnej asistencie vykonávať osobnú asistenciu fyzickej osobe s ťažkým zdravotným postihnutím.“ vyhodnotil najvyšší správny súd ako neopodstatnený a vychádzajúci z inej právnej situácie týkajúcej sa postavenia samostatne zárobkovo činnnej osoby. Predmet tohto konania spočíval v posúdení otázky týkajúcej sa výlučne výkladu § 293bp ods. 1 a nie § 293bp ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z. Platí pravidlo, že právne normy sa nemajú vykladať izolovane, ale práve opačne, systémovo v kontexte a vo vzájomnej súvislosti s ďalšími normami, zvlášť, ak tieto normy upravujú druhovo obdobné právne situácie, avšak § 293bp ods. 5 zákona č. 461/2003 Z.z. sa týkal situácie, kedy fyzická osoba bola do 31. decembra 2010 registrovaná podľa zákona č. 511/1992 Zb. a súčasne k 31. decembru 2010 nebola samostatne zárobkovo činnou osobou podľa zákona účinného do 31. decembra 2010. Z uvedeného je zrejmé, že predmetné ustanovenie § 293bp ods. 5 upravovalo celkom odlišnú právnu situáciu, než aká je predmetom tohto konania a pokrytá výlučne § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z.

31. Ďalším krajským súdom vytýkané nedostatky najvyšší správny súd vyhodnotil ako nedôvodné a nemajúce vplyv na zákonnosť napadnutých rozhodnutí. Prvostupňový správny orgán nepochybil podstatným spôsobom, ak v úvodných častiach oboch rozhodnutí z 10. júna 2015 odkázal len na všeobecné kompetenčné ustanovenie § 178 ods. 1 písm. a/ bod prvý zákona č. 461/2003 Z.z., ktoré mu

dovoľuje rozhodovať vo veci vzniku, prerušení a zániku sociálneho poistenia v sporných prípadoch a následne až v odôvodnení týchto rozhodnutí konkretizoval použitie ustanovení právnych predpisov, na základe ktorých vo veci žalobkyne rozhodol. Rovnako nesprávne označenie pobočky Sociálnej poisťovne „Nové Zámky“ namiesto „Bratislava“ v správnej žalobe napadnutom rozhodnutí žalovanej z 28. septembra 2015, Číslo: 50685-2/2015-BA nemožno bez ďalšieho považovať za tak vážnu vadu majúcu za následok zrušenie tohto rozhodnutia.

32. Možno sa stotožniť s tvrdením žalovanej, že vo vzťahu k súdnemu prieskumu rozhodnutia vo veci vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia od 01. júla 2014 už poukaz krajského súdu na § 293bp ods. 1 zákona č. 461/2003 Z.z. v znení účinnom od 01. januára 2011 bol bez právnej relevancie, avšak bez ohľadu na to, jednalo sa o rozhodnutie plne závislé od rozhodnutia vo veci zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia (kým trvá povinné nemocenské a povinné dôchodkové poistenie nie je právny dôvod rozhodovať o vzniku tohto sociálneho poistenia), a pokiaľ bolo rozhodnutie o zániku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia zrušené, rozhodnutie o vzniku povinného nemocenského a povinného dôchodkového poistenia stratilo svoj zákonný základ a rovnako malo byť bez ďalšieho zrušené.

33. Vzhľadom na vyššie uvádzané skutočnosti, najvyšší správny súd námietky žalovanej uvedené v kasačnej sťažnosti vyhodnotil ako nedôvodné, keď tieto neboli spôsobilé spochybniť vecnú správnosť napadnutého rozhodnutia krajského súdu. Z týchto dôvodov potom najvyšší správny súd kasačnú sťažnosť podľa § 461 SSP ako nedôvodnú zamietol.

VI.

34. O trovách kasačného konania rozhodol najvyšší správny súd v súlade s § 167 ods. 1 v spojení s § 467 ods. 1 SSP, nakoľko žalobkyňa bola v kasačnom konaní plne úspešná.

35. Toto rozhodnutie prijal najvyšší správny súd v senáte pomerom hlasov 3:0 (§ 139 ods. 4 veta prvá SSP).

Poučenie :

Proti tomuto rozsudku opravný prostriedok n i e j e prípustný.

